

dr. Iztok Simoniti

O vrednotah kristjanov, 2*

Pedofilija, pohlep, klerikalizem – neusmiljeno razgaljajo delujoče vrednote kristjanov in s tem tudi naravo celotnega etičnega sistema institucije. Ravnanja katoliškega klera v cerkvah, samostanih, šolah, sirotišnicah, karitativnih ustanovah so *per se* sramotna in kažejo predvsem na prepad med resničnimi/delujočimi vrednotami in onimi, ki se samo oznanjajo.

Seveda ne mečem vseh kristjanov v isti koš. Saj tudi vseh komunistov, nacistov in fašistov ne mečem v isti koš, sem pa kritičen do tega, kako “služijo” svojim moči željnim institucijam. Te institucije – Katoliška cerkev je odličen primer – proizvajajo več zla, kot ga preprečijo. Same od sebe se ne bodo spremenile, niti ne bodo zločinov priznale. V spremembe jih lahko prisili samo demokratična družba.

V eseju izpostavljam paradigmatična, v vseh obdobjih značilna ravnanja institucije. Odkar Vatikan moč in oblast šteje za najučinkovitejši način širjenja vere, je tudi praticiranje nemorale, čemur rečejo tudi več moral, sistemska lastnost Cerkve. Gre za kulturo molka *intra muros*, za prikrievanje in laganje *urbi et orbi*.

Onstranstvo in priročnost hudiča

Monoteistična vertikalna organizacija onstranskega sveta – to so nebesa, vice, pekel z nebeščani, hudiči, angeli, demoni, nekakšna infrastruktura božjega načrta – je pomembna zato, ker Cerkev z eshatologijo legitimira nasilje na tem svetu. Za kler so religiozne metafizike in transcendence neusahljiv vir, s katerim utemeljuje monoteistično nasilje. Izkušnja kaže, da je kler mnogo bolj inventiven, kadar izumlja grozovita dela, dosti

* Prvi esej *O vrednotah kristjanov* je bil objavljen v *Sodobnosti* 4, 2011.

manj domišljije pa ima za dobra dela. Vemo, kaj so monoteisti počeli z vsemi, ki niso verjeli v nebeški raj na onem svetu; vemo tudi, kaj so počeli monisti – komunisti, nacisti, fašisti – z vsemi, ki niso verjeli v raj na tem svetu. Če bi prvi ali drugi vnovič vladali, bi spet počeli enako. V trenutku, ko se soočimo s tem, kaj kdo komu hoče v imenu idej, postane način, kako monoteizmi in monizmi delujejo v resničnem življenju družbe, prvenstveno politični problem.

Sekularna demokracija blaži in nevtralizira nasilnost v duhovni predispoziciji vernega kristjana, krščanskega *zoon politikon*. Kristjanu Cerkev naloži, da o svoji veri priča vedno in vsakomur; drugovercem, onim, ki te vere ne marajo, ali meni podobnim, ki menimo, da je v demokraciji neomikano kar počez seznanjati druge s svojim religioznim ali posvetnim nazorom. Vatikan z “novo evangelizacijo” poziva pravzaprav k še bolj globokemu spreobrnjenju spreobrnjenih kristjanov, ki bi morali živeti drugače od “umazanega okolja”; to je drugače, kot živi moderna pluralna družba. Kler z novo evangelizacijo poziva k pristnosti vere in vzgoji za predanost; taka elitna manjšina se lahko zelo hitro spremeni v Levijevo gardo fundamentalistov in – v sedanjji družbi – “petokolonašev”, uperjenih proti zahodni svobodi. “Posebej predani, pripravljene na veliko trpljenje in požrtvovalnost” so samo orodje institucije, ki poklicno zastopa Boga.¹

Učinki teologij o onstranskih prostorih in osebah, kot so nebesa, vice, pekel, angeli, demoni, hudi duh, hudič, Satan, me zanimajo z vidika potreb institucije. Razumem jih kot del zastraševalno-vabilne infrastrukture, potrebne za uresničevanje cerkvene politike. V manihejski zgradbi monoteizmov, v kateri sta istočasno prisotna Bog in Satan, absolutno dobro in absolutno zlo, si kler vzame vlogo branilca pred hudičem in še bolj zmagovalca nad njim. Zato je Janez Pavel II. še pred kratkim svaril: “Boj proti hudiču, kar je poglobljena naloga arhangelja Mihaela, še vedno traja, saj je hudič še živ in hudo dejaven med nami.” Radikalni kristjan, protestant Martin Luther je slovanskemu papežu odgovoril že pred petsto leti, ko je na vprašanje, ali se kaj boji hudiča, odgovoril: “Kje pa, dvakrat prdnem, pa ga preženem!”

Pred hudičem svari tudi Benedikt XVI.: “Danes se na najgrozovitejši način razkriva, da najhujša grožnja Cerkvi ne prihaja od zunaj, temveč je rojena znotraj nje,” (11. maj 2010). S to izjavo papež priznava zlo, ki sta ga skupaj z Wojtilo desetletja prikrivala. Delujočo, paradigmatično vrednoto Cerkve in papeža kot “vrhovnega mostograditelja” – papeži se razglašajo

¹ Prakso “vernika” v komunizem, fašizem in nacizem kot orodja institucije so prakticirali monisti 20. stoletja.

za most med verniki in Bogom – vidim v prikrivanju, ne pa v odpravi težkih dejstev. Prav novoodkrita dejstva – gole resnice – nas silijo, da naziv *pontifex maximus* spet lahko uporabljamo tako, kot ga je Tertulijan; zanj je bil papež Kalist I. zaščitnik “prešuštvovalcev in nečistovalcev”.²

Če so se Wojtyła in papeži pred njim lahko izmikali priznanju pedofilije in finančnih malverzacij, je Benedikta XVI. v priznanje prisililo anglo-ameriško pravosodje in za njim še evropsko. Pri zmanjševanju cerkvene krivde, papeža in duhovnikov, je sklicevanje na hudiča priročno samo na videz, saj smo tisti, ki poznamo moč Lutrovih prdcev, prepričani, da papež s teološkim čudaštvom škodi sebi, Cerkvi, veri in demokraciji. Omenjanje Satana v zvezi s pedofilijo kaže vsaj dvoje: prvič na nemoč klera, ki mu je normalna spolnost prepovedana, s katero bi odločilno preprečil spolno izrojenost med svojimi; in drugič, na šibak poskus zanikovanja krivde klera, ki pedofilijo prakticira in prikriva, saj “kogar obsede hudič, ne more biti odgovoren ne za nazaj, ne za naprej”.

Spolnost je sicer želo, ki ga kler ne more izdreti iz svojega mesa, lahko pa jo s celibatom močno izrodi. Tu ne pomagajo niti slovesna zaobljuba niti samotrpincenje, prakse sovražnosti do telesa. Cerkev se noče sprijazniti s tem, da življenje nastaja s spolnim občevanjem, kjer je potreben vsaj en (moški) orgazem. Izhodišče orgazma je izvirni greh, s katerim sta Adam in Eva okužila človeštvo do konca časov. Sicer pa je orgazem stanje duha in telesa, pogosto povezano z ljubeznijo dveh, ko jima je mar samo za njiju dva. Orgazem je ponudba narave, da navadni laže uzremo primarni smisel. Cerkev pa čudaško hoče zatreti, kar je meni dala narava in vernemu Bog – mislim na veselje nad življenjem, s katerim se življenje nadaljuje. Cerkveno zatiranje primarnih čutil, primarnih smerokazov človečnosti, je nasilje *par excellence* in izraz klerikalizma, ki hoče obvladovati tuja telesa. Šele zakrament svetega zakona to, kar je prej smrtni greh, naredi za dobro in strah pred nosečnostjo za družinsko srečo. Zato je perverzno, da Cerkev v intimo zakoncev rine Kristusa. (Za teologe je “spolnost združitve zakoncev, ki sta medse povabila zakramentalno, osebno navzočega Kristusa”.) Poskus Janeza Pavla II. (1984), da s teologijo telesa orgazem iztrga izvirnemu grehu in grehu sploh, kler “sprejema” stisnjenih zob.

Cinično zveni lamentacija papeža, da je kriv “hudobni duh, ki prihaja kot velik človekoljub in deluje kot kača v raju”. Ker je katoliškemu kleru doktrinarno zapovedana prepoved zadovoljevanja spolnega nagona na naraven način in ker ne more krivde nikomur naprtiti, bo Satan, smešno oblečen

²Tertulijan, *O skromnosti*, poglavje 1.

v oblačila “oseb iz ustanov posvečenega življenja in družb apostolskega življenja”, še dolgo ostal priročna, vendar samouničevalna laž Cerkve.

Sklicevanje na vrhovnega protagonista biblijskega zla je cerkvena paradigma že skoraj dva tisoč let. Navdihuje se iz miselnosti ustvarjalcev, ki so tekstualne nejasnosti biblijskega kanona načrtovali prav zato, da oblastnemu kleru omogočajo poljubne interpretacije in dajejo paleto citatov, s katerimi upravičujejo vsa svoja zla dejanja. Že priljubljeni citat “Nič čudnega, saj se tudi sam Satan preoblači v angela luči,” (2 Kor 11,14) omogoča univerzalno zlorabo hudiča. Danes Cerkev to počne tako: kjer je Satan, je blizu tudi njegov dom, to pa je evropska svoboda, ki je – s sekularnim individualizmom, subjektivizmom, relativizmom – največji sovražnik Vatikanu. *Nota bene*, kadar kler poudarja “širši kontekst” pedofilije, finančnih malverzacij, pohlepa, trdi, da je prav zahodna svoboda vir tega zla.

Vsekakor kurija in papeži, vključno z Janezom Pavlom II. in Benediktom XVI., niso odpirali cerkvenih vrat hudiču – pedofiliji, pohlepu, klerikalizmu, licemerstvu –, saj je hudič od nekdej v cerkvi. Ni videti, da bi ga hotel kler pregnati, kar pomeni, da sv. Peter z enim samim ključem odpira vrata, ki vodijo v raj in pekel. Meni, ateistu, “evropskega hudiča” – sekularno je poimenovan kot nihilizem 20. stoletja – simbolizirajo dve svetovni vojni in trije monizmi, trije brezbožni otroci krščanstva. Danes hudiča igra neoliberalizem, ki ga na žalost Vatikan *urbi et orbi* podpira, čeprav ve, da s pohlepnostjo in požrešnostjo časti zlato tele. Neoliberalizem s pavperizacijo množic deluje kot perverzna metoda nove evangelizacije. Cerkev predpostavlja, da vedno več revščine pomeni vedno več trupel in s krvjo se najbolj gnoji njiva krščanstva. Ali verni vedo, da je imenovati hudiča po nemarnem bolj nevarno kot po nemarnem izgovarjati božje ime?

Teologi se dva tisoč let trudijo zahodno dušo pojiti s potrebo po Satanu, gospodarju pekla in sveta, pesnica Meta Kušar pa te posledice izrazi tako: “Hudič je iz evropske groze zložil svojo skladovnico moči, / ne da bi mu brke trznile.” Vatikanski kler z grozovitim ubijanjem misleca Giordana Bruna, vnesene Device Orleanske, protestantskega študenta Alegrija in tisočev drugih predvsem demonstrira moč hudiča in pekel na zemlji. Prakse inkvizicije, od mučenja, razlaščenja do ubijanja in vojne v imenu Boga, vse to je realizacija svetopisemskega nasilja in uresničevanje pekla na zemlji. Načrtnemu povzročanju človeškega trpljenja se kler ni nikoli odrekel. Še danes meni, da bodo ljudje, zaznamovani z izvirnim grehom, laže ponotranjili metafizični strah, če ga bodo videli in okusili že na tem svetu. Iznajdba izvirnega greha je iznajdba prirojene pohabljenosti človeka, ki jo lahko zdravi samo kler, služi potrebi Cerkve, da ga praktično

“zdravi z ustrahovanjem in realnim nasiljem”. Te(le)ologija biblijskega strahu je enaka te(le)ologiji katerega koli družbenega strahu, njegova politična ambicija je ustrahovati človeka. Prestrašen človek je manjši od makovega zrna, ponižan in ponižen, ki se brez klera ne more (od)rešiti.

Če je Janez Pavel II. še prepričeval, da so “nebesa in pekel samo stanja duha”, pa je Cerkev vedno in tudi danes, če le lahko, pekel uprizarjala na tem svetu. Katoliška cerkev z monumentalnimi prikazi pekla v cerkvah demonstrira sadizem teoloških opisov onstranstva pogubljenih, kjer ljudi kuhajo in pečejo, režejo in sekajo, natikajo in trejo. Cerkev pa s prakticiranjem pekla na tem svetu – grmade, inkvizicija – kaže, kako kristjani na vedno nov način ubijajo kristjane: heretike, znanstvenike, umetnike, svobodomislece, ženske. Motivi poslednje sodbe Fra Angelica, Hieronima Boscha, Stephana Lochnerja in stotine drugih iz vseh časov so podobe pekla, ki ga je Cerkev nekdanj prakticirala že na tem svetu, in če bi mogla, bi ga tudi danes. Kot rečeno je katoliški kler izvirnejši od komunističnega in nacističnega; oni so samo posnemovalci.³ Z glasnim liturgičnim branjem opisov zla iz Svetega pisma in s številnimi podobami nasilja v cerkvah kler sporoča, da lahko “osebe posvečenega življenja in družb apostolskega življenja s pooblastilom Boga” metode poslednje sodbe svarilno uporabljajo že na tem svetu; zato kler s kaznijo ne bo čakal na drugi prihod Odrešenika in poslednjo sodbo. Mislim, da tudi sladostrastno čaščenje trpljenja in izmišljanje grozovitosti kaže vitalnost Katoliške cerkve; če bi verniki to sprevrženost zavračali, bi jo kler opustil.

Sicer pa je Kristus rajši izganjal hudega duha (ekorcizem) in delal čudeže – kar je eno in isto – kot pa prakticiral navadno dobroto, v kateri vidim več človeškega smisla kot pa v nadnaravnih praksah, ki naj dokazujejo božjo navzočnost. Vendar realnost ni tako slaba: mislim, da ni umrl tisti del Kristusovega učenja in ravnanja, zaradi katerega je življenje človeka lahko bolj človeško; nikoli pa tudi ni umrl tisti del institucionaliziranega krščanstva, ki se “trudi” s slabimi deli zakriti prav ta pogled na bolj kristusovsko življenje. Kristus v akciji sta mati Tereza, Pedro Opeka, mnogi župniki in misionarji na obrobjih in smetiščih sveta. Kurija/institucija, ki se stalno preoblači in zahteva denar od vernikov in oblast od države, spada med zakrivalce; ki bi Kristusa, če bi se vrnil, morala izgnati ali zapreti.

³ Monoteistično tradicijo oblastne neusmiljenosti in grozovitosti so monisti 20. stoletja samo tehnično, ne pa tudi duhovno in intelektualno nadgradili: množično ubijanje drugačnih, koncentracijska taborišča, zasliševalnice Gestapa, KGB-ja in Udbe, veliki montirani sodni procesi in politično povzročene lakote so samo prikazi pekla na zemlji.

Institucija

Brez dvoma ima cerkev od vseh zahodnih institucij največ posluha za najslabše človekove potrebe, ki pa so zelo resnične. Za učinkovito upravljanje z *anthropologia universalis* je Cerkev izmojstrila metode in instrumentarij, ki verne spodbujajo h grehu in jih istočasno z odpuščanjem odvezujejo odgovornosti za posledice greha. Namen sočasnega prakticiranja "pekla in ljubezni tu in zdaj" (*infernium et caritas hic et nunc*) je popoln nadzor. *Caritas* brez *inferniuma* nima smisla. Za Cerkev je tudi sodobni neoliberalizem priložnost za prakticiranje znane očiščevalske metode, ki gre po korakih "greh, priznanje, kesanje, odpuščanje, odrešenje". Cerkev na eni strani podpira krivično družbo (nekakšno uverturo v pekel), na drugi strani pa s karitativnostjo "pomaga" tistim, ki jih obuboža, zato da bi jim "pomagala". Kler je ideal sočutja vedno podrejal svoji prvi ambiciji, ambiciji po moči in oblasti. Tudi funkcijo religije kot premagovalke strahu je podrejal funkciji utrjevalke strahu. Slogan "Ne bojte se!" vernikom sporoča, da imajo mnogo razlogov, da se bojijo, tudi svojega Boga. Militantna religioznost gradi na bogaboječnosti, strahu pobožnih. Iz širše družinske izkušnje – med Simonitiji so mnogi kristjani – vem, da vzgoja v božjem strahu deluje kot neozdravljiva bolezen.

Vse oblastne politike temeljijo na oblastnih teologijah. Ker Cerkev zastopa Edinega Boga, je upravičena imeti tudi oblast v njegovem imenu. Cerkev bo torej vedno pisala z veliko začetnico besede Bog, Resnica, Smisel, Eden, Edini, Najvišji, Vsemogočni, saj s tem tudi grozi in upraviči nasilje. Vsakršna politika evangelizacije – univerzalno oznanjanje Kristusovega nauka – je zato vedno najprej projekt, kako ljudi "zgnesti" po meri institucije, ne pa po podobi Boga. Cerkev kot monokratična in protidemokratska ustanova hoče tudi danes oblast in slast, kot jo je hotela v suženjstvu, fevdalizmu in kapitalizmu, zato sodeluje z vsemi režimi, ki ji oblast zagotavljajo – s fašisti in nacisti Evrope, Latinske Amerike in Azije ter oznanja, da so vse oblasti od Boga. Vatikanski kler podpira režime "sekularnih bogov", ne pa Boga pravičnosti, ki so ga spet našli teologi osvoboditve. Vatikanski bog je torej ustvaril vatikanske kristjane po svoji podobi – psihični, duhovni in vedenjski; in ker so takšni, kakršen je njihov Bog, mu vračajo "šilo za ognjilo".

Cerkev je v dveh tisočletjih izmojstrila institucijo do te mere, da ni več odvisna od vsebine nauka, ki ga oznanja. Nauk se zelo avtentično izraža v tekstualni nedoslednosti Biblije in celotnega kanona, ki sta načrtno sestavljena tako, da omogočata neskončno interpretacij in neskončno škodljivih posledic. Rezultat je nemoralni relativizem *par excellence*.

Organizacijsko je Cerkev tako utrjena, da temeljni razlog njenega obstoja – oznanjati Kristusov nauk – ni več odločilen, lahko bi ga zamenjala z naukom neke druge religije. Cinik bi rekel, da bi z uporabo tujega jezika, ki ga verniki ne razumejo – papež Benedikt XVI. spet uvaja latinščino s srednjeveško liturgijo –, cerkev menjavo nauka lahko izvedla tako, da bi redki opazili. Hočem reči, da je videti, kakor da Cerkev z njeno scenografijo, režijo in dramaturgijo določen specifičen nauk sploh ni več potreben; potrebna je “zvestoba” instituciji, ona postane *Absolutum*. Nadškof dr. Stres pravi: “Poslušati moramo Vatikan!” in tako daje implicitno vedeti, da je vrhovni kler, ki je vpet v boj za preživetje Cerkve v sekularnem svetu, tako inteligenčen, da mu ni treba verjeti, kar oznanja!

Ker se bolezen Cerkve (*morbus ecclesiae*) ne zdravi niti z opravičili klera niti z zaklinjanjem “Pojdi proč, ti zlobni duh!”, mora demokracija razkrivati sistemsko zlo Cerkve. Če bo taka cerkev odločala v politiki, bo demokracija umrla. Mislim, da vatikanski kler ne zmore oznanjati evangelija. Če bi se Kristus vrnil, bi ga ta kler izgnal iz vseh templjev, ne samo krščanskih (o Kristusovem škandalu v templju več v poglavju o eshatološkem biznisu). Verjamem, da bi kler Jezusa sežgal na grmadi, kot pravi Ivan v zgodbi o srečanju Jezusa z Velikim inkvizitorjem (F. M. Dostojevski, Bratje Karamazovi). Vatikanski kler bi oblast poskušal prepričati, da Jezusa obsodi na smrt, tako kot so saduceji prepričali Pilata. Zato je zimzelena Nietzschejava trditev: “Cerkev je natančno tisto, proti čemur je Jezus pridigal.” Demokratična oblast pa ne more ravnati drugače, kot da vsem, ki trdijo, da so bogovi ali mesije, nudi psihiatrično pomoč.

Na poseben način naravo institucije izraža tudi antiintelektualna in manihejska (ne)moralnost, s katero se Cerkev duhovno in materialno vzdržuje. Iracionalnost teologij, s katerimi oznanja nauk, sploh ni ovira za racionalni, ledeni razum Cerkve, ki je nujno potreben za politike oblasti, denarja, prozelitizma ali nadzora nad ženskami. Antiintelektualizem ni navidezen, saj vemo, da je mogoče tisoč let vzdrževati spor med katoliki in pravoslavni z iracionalnimi teologijami o tem, ali Sveti duh izhaja iz Boga in Sina ali pa samo iz Boga prek Sina ipd. Razlog smrtonosnosti – Hrvatov katolikov in Srbov pravoslavcev – so teološki nesmisli, ki izhajajo iz monoteistične nestrpnosti. Ker je za gospodovanje – vernikom in ozemlju – razumskost teološkega argumenta irelevantna, je argument lahko tudi povsem trapast. To pove, da je z antiintelektualizmi lažje spodbujati sovraštvo in ubijanje. Kristjani so tako v imenu religije, ki oznanja ljubezen do bližnjega, vedno ubijali druge vernike: muslimane, za katere Kristus ni sin Boga, temveč samo prerok; ubijali so tudi jude, za katere

Jezus nikoli ni bil niti prerok itn. Za kar pa se ljudje ubijajo, nikoli ni niti absurdno niti nerazumljivo.

Cerkev je institucija z zapleteno zgradbo. Ima hierarhije, imetje, zakone, katekizme, ceremonial, protokol, liturgijo, misijone in kler, ki se stalno preoblači, zvonji, kadi in neprestano zahteva od države, da vzdržuje njih in njihovo delovanje. Dokler bo Cerkev brez demokratičnega nadzora, bo kler lahko “pridigal vodo in pil vino” (H. Heine). Skratka cerkvena etika kleru omogoča, da prilagaja moralo in akcijo trenutnim koristim. Ne spreglejmo, da tudi (ne)moralna Cerkvi zagotavlja dolgoživost. Cerkev je organizirana tako, da ima njen etični sistem, ki je podrejen prvi zapovedi “Imej enega Boga”, idealne pogoje, da v vsakodnevem življenju lahko eno misli, drugo govori in tretje dela. Če verni res menijo, da naloga Cerkve nista oblast in slast, potem naj Cerkev kritizirajo, sicer bomo ateisti prepričani, da se prava vloga religije – Kristusovega nauka – lahko uresničuje samo v taki cerkvi, kot je: požrešni, oblastni, spolno izrojeni in skorumpirani.

Eshatološki *biznis*

Tu ne napadam metafizike in transcendence, temveč me zanima cerkveno trgovanje z eshatologijo tako, da postaja onstranstvo tržno blago. V oblastno vertikalnost spada tudi tista vertikalnost, ki ima spodaj pekel, na sredi vice in zgoraj raj ter nekje na robu predpekel (limbo). Teologi trde, da (srednjeveška) iznajdba vic – tretjega prostora med peklom in nebese – dokazuje usmiljenost Boga, ki grešniku še po smrti daje možnost “očiščenja”. Grešnik ne gre takoj v pekel, temveč ima priložnost, da “purgatorično raste v svoji svetosti”.

Katoliška iznajdba vic⁴ je bolj kot dejanje usmiljenja zanimiva kot možnost, s katero je Vatikan tudi teološko utemeljil svoje *poslovno orientirano* posredništvo v kupoprodajnem odnosu med Bogom in verniki. Filozof Sloterdijk pravi: “Kakor vemo, je iznajdba vic v življenje kmalu priklicala obsežen sistem predplačil za onstranske očiščevalne kazni, ki je znan pod imenom odpustki. Po zaslugi te transakcije spadajo papeži in škofi med prve dobičkarje nastajajočega kapitalističnega gospodarstva.”⁵ Trgovanje z vicami Cerkev prakticira že tisoč let, ne glede na

⁴J. Le Goff, *Nastanek vic*, Studia humanitatis, Ljubljana 2009, govori o “rojstvu purgatorija” v sredini 12. stoletja.

⁵Peter Sloterdijk, *Srd in čas*, str. 157, Knjižna zbirka Claritas, 57, Študentska založba, Ljubljana 2009.

aktualni politični režim. Tudi današnji neoliberalizem, ki bogati peščico in siromaši večino, je za kurijo in lokalni kler, tudi slovenski, dober okvir za trgovanje z nadnaravnim. Zato Sloterdijk meni, da je danes zveza med katolištvom in kapitalizmom močnejša kot pa med kapitalizmom in protestantizmom, kar je Max Weber trdil za svoj čas v znameniti knjigi *Protestantizem in duh kapitalizma*.

Vendar tudi iznajdba vic – prvi *post mortem* program čiščenja duš na poti v raj – kaže, da ima Cerkev rajši redni zaslužek kot pa krščansko spravo. Sprava zaradi dokončnega pogubljenja nepopravljivega grešnika postane retorična ali virtualna zadeva; nam “nepopravljivim” ateistom in drugim s smrtnimi grehi brez odveze ali z grehi zoper Svetega duha teologi grozijo z dvojno smrtjo in večnim peklom.

V eshatološki *biznis* spada tudi iznajdba predpekla (*limbo*); bolj kot teologija reševanja duš nekrščenih otročičkov ali nespovedancev me zanima “denar, ki ne smrdi”. Znalci trdijo, da je do trideset – vnaprej plačljivih – gregorijanskih maš potrebnih, da bi se duša rešila in odplavala v nebesa, potem ko je bila zaprta v limbu (predprostoru pekla?) Da so vse te iznajdbe samo *bussines oriented* – finančno zračunane – ateiste podučili Jezus Kristus, ki je desnemu razbojniku na križu rekel: “Še danes boš z menoj v raju!” (Luka 23,42–43). Umetniki so po letu 1100 upodabljali Jezusa, kako iz *limba* vodi Adama in Evo; ker se nista spovedala in dobila odveze, bi seveda končala v peklju. Kler s teološko smrtjo duše straši tudi matere mrtvorojenih, ki niso bili krščeni. Denar odriva sram v neznanu.

“Rasti v svetosti vic in nebesa so tvoja; vse, česar nisi (do)živel na zemlji, boš v raju”, je teološka in praktična paradigma Vatikana. Cerkveni prikazi *danse macabre* so slaba uteha za ubožne in odrinjene, češ da tudi bogate in oblastne po smrti čaka strašna sodba. Na sofisticirano kurijo so ti prikazi vplivali manj kot vplivajo danes risanke Walta Disneyja na otroke. V srednjem veku popularne in svarilne besede treh okostnjakov trem mladeničem “*Quod fuimus, estis; quod sumus, vos eritis*” (*Kar smo bili, ste; kar smo, boste*) morda dosežejo tiste z globokim odnosom do (transcendentnega) smisla, vseeno, ali so podeželske mamke ali izobraženi profesorji; ne dotaknejo pa se premetenih kardinalov, ki se boje samo tega, da bi resnica o njih postala javna.

Kurija že dolgo ve, da dobro življenje v svobodi najbolj ogroža religiozne eshatologije. Mnogim v omikanih (pravičnih) družbah na Zahodu namreč monoteistična nebesa ne ponujajo več od tega, kar zagotavljajo te družbe fizično in duhovno – torej humanistično. Z dobro (pravično) družbo stari razlogi za nebesa izginjajo. Vse več zahodnjakov, hvala bogu, verjame v reinkarnacijo, tako se tolažijo, da ne bodo za vedno odšli

s tega lepega sveta. Nekateri kristjani, ki tudi verjamejo vanjo, pa jo potrebujejo iz bolj arhaičnih razlogov. S tem hočem reči, da razumevanje nasilne narave monoteizmov in monizmov, posebno če izhaja iz osebne izkušnje, povzroči, da izginjajo tudi razlogi za pekel. Človek z osebno izkušnjo hitro pomisli, da pekel ne more biti bolj strašen kot holokavst ali gulag, in spet drugemu se zdi, da v nebesih ne more biti boljše, kot je živeti lepo, svobodno življenje.

Škandal v templju, ko je Jezus prevračal mize ter nadiral menjalce denarja in prodajalce živali za žrtvovanje, “otroke tega sveta” (Mr 11,15–17), ki ne razumejo, kaj šele da bi sprejeli bistveni premik in transformacijo v svoji notranjosti, ima univerzalno in brezčasno sporočilo! Tu ni potrebna nobena metafizika in transcendenca; gre samo za neposreden napad Kristusa na požrešnost in sistemsko korupcijo, ki se tudi danes kaže v finančnih, premoženjskih in spolnih škandalih klera; kaže se tudi z odpustkarskimi in odpuščevalskimi metodami, ki omogočajo trgovanje z bistvom eshatologije – vstajenjem, zveličanjem (odrešenjem), obljudo božjega kraljestva. Perverznost klera, s katero tempelj spreminja v špecerijo, je vzrok za škandal. Lahko pa lokalni kler prekosi vatikanskega, saj se slovenska cerkev zdaj v Vatikanu omenja kot paradigma – svarilni zgled – za finančno in moralno apokalipso. Bog ne sme pustiti, da se Kristus vrne! Kler namreč živi, kakor da Bog nima moči, zato se boji samo pravosodja sekularne države.

Denarju, praktični iznajdbi Feničanov, ki Cerkvi nikoli “ni smrdel” (Vespazijan), je kler dodal transcendentni, metafizični doseg s tem, da trguje z eshatologijo: nebesi, peklom, vicami, predpeklom in vsem, kar spada zraven. Kler je trg – simbol kupljivosti vsega in vseh – povečal tako, da ga je razširil na “svet onkraj”, ki so ga pred tem nori teologi naredili dovolj strašnega, da so verniki še danes pripravljeni plačevati vse življenje, da bi prišli v tisti lepši, najlepši del. Kler žaljivi biznis z božjim utemeljuje z najvišjimi vrednotami vere: z vstajenjem, zveličanjem, odrešenjem. Podobno počne tudi, kadar kupuje nepremičnine, pornografske TV-programe ali banke. Kler vendarle dela dobro delo, saj tudi nas ateiste uči, da ima “vse posvetno in vse sveto” svojo ceno. Svet onkraj, kamor prodre mistično zrenje, kler prodaja poceni in neprenehoma, saj so zaloge v božjih skladiščih neskončne, kot so neskončni nebesa, pekel in vice. Kler sledi nauku, da samo močno telo (Cerkev) zagotavlja močnega duha (vpliv); zato potreb klera po ornatih, dekoratih, torej materialnega kinča in kiča tega sveta, ni mogoče zasititi. Denar spreminja Vatikan v brezobziren kapitalski svet, ki skorumpira svetno in sveto na čaščenje zlatega teleta, kot je neoliberalizem.

So pa kristjani, ki so ušli nadzoru Vatikana in ki verjamejo: “Le če je revščina naša mati, je Bog naš oče!” (Fausti, 2008). Taki vztrajajo v evangelijskem napotku, ker nočejo, da bi jim Kristus prevrnil mizo in jih pognal iz templja, ne glede na to, da se sredi (krščanske) skorumpiranosti takšno vedenje zdi čista neumnost.

Luthrov protest je razklal cerkev, ni pa zaustavil eshatološkega biznisa. Poleg tega da Vatikan prodaja eshatologijo, “izbranim” kristjanom že stoletja prodaja tudi zveneče nazive; danes se dobro prodajata na primer *Gentiluomo di Sua Santità* ali *Ambasciatore di Sovrano Militare Ordine di Malta*. V času, ko sem v Rimu delal kot diplomat, so ti nazivi stali okoli tridesetkrat več, kot je bila moja mesečna plača. Dobro sem poznal prodornega Slovenca, ki si je kupil oba naslova. Dobro se spominjam poznavalca, ki je vzkliknil: “To je bilo pa drago!”, ko je na reverju nekoga videl črno obrobljen križec malteškega viteza. Njegov križec je menda imel cenejšo obrobo.

Eshatološki *biznis* je paradigmatičen za Vatikan; je delujoča vrednota klera in ta izhaja iz resničnih (denarnih) potreb in je postala sistemska bolezen institucije (*morbis catholica*). Zame je vpliv katolikov in njihovih institucij na zahodno nemoralo pomembnejši od njihovega vpliva na občo in poslovno etiko kapitalizma. *Opus Dei* skriva svoj biznis bolj kot država skriva svoje skrivnosti (*arcana imperii*). Pogled v drob organizacije s pobožnim imenom Božje delo razkriva to, kar je razkrila Finančna policija Republike Italije, ko je pregledala vatikansko banko s perverznim imenom Inštitut za verska dela, ki je desetletja prala umazan denar. Preveč stvari, ki jih vemo o kleru, je lahko samo slab zgled, ki ponižuje tiste duhovnike, ki tega ne počnejo, tudi kadar jim je naročeno.

V asortima eshatološke ponudbe – še bolj dobičkonosne kot vice – spada tudi razglašanje religije kot edine iskalke Smisla in Resnice; pravzaprav kler trdi, da ju je že našla. Tu mislim na moč institucije, ki brezštevila nesmiselna žrtvovanja ali ubijanja za vero še danes oznanja kot metodo odrešitve. To danes trde islamski fundamentalisti, ki ubijajo kristjane v Egiptu, Iraku in drugje. Religija seveda ni pomembnejša iskalka smisla in resnice od mitologije, filozofije, umetnosti in znanosti. Trditev, da je religija edina ali najvišja iskalka smisla in resnice, je nihilistična zato, ker je nasilna. Tu ne gre za enostavni nihilizem, za katerega je misliti enako slabo kot pa nič misliti. Gre za monoteistični nihilizem, za katerega je boljše nič kot pa, da to, kar je, ni to, kar hočeva moj Bog in Jaz; skratka boljše je uničenje vsega, kot pa da to, kar je (npr. pluralizem), nasprotuje Edinemu smislu in resnici. Nihilizem izraža “pravna” maksima *Fiat justitia, pereat mundus*; mišljeno je *Naj se v imenu Boga zgodi pravica, tudi*

če svet propade. (Moto Ferdinanda I. (1503–1564), pobožnega cesarja Svetega rimskega cesarstva).

***Absolutum* in etični obrat**

Kristjan ve, kaj je absolutna resnica, saj jo je razodel Bog. Zavest kristjana prežema Absolutum enako, kot prežema zavest juda in muslimana. Absolutum diktira etiko, moralo in vrednote monoteistov.

Vrednote – poštenost, resnicoljubnost, pravičnost, solidarnost, vera, družina, domovina, pravna država, socialna država, pravična družba itn. – kot take nič ne pomenijo. Njihovo operativno vrednost določa etični sistem, v katerega so vpete; šele takrat postanejo konkretni moralni napotek kako ravnati v vsakdanjem življenju. Etični sistem je najširši filozofski razmislek o tem, kaj je dobro in kaj zlo. Kakšne so morale, vrednote, vrline itn., je torej odvisno od tega, kaj je za etični sistem – monoteistov, monistov, pluralistov – dobro in zlo. Na vrhu monoteističnega sistema je Absolutum, vsemogočni Bog, njemu je vse podrejeno. Na vrhu etičnega sistema pluralistov je odprta, svobodna družba; njej je vse podrejeno. Sistem odprte družbe z množtvom interesov je – intelektualno, duhovno, organizacijsko – mnogo bolj zapleten kot sistem samo enega boga, ki ga cerkvene organizacije predstavljajo z enim samim interesom. Sistem enega boga pa mora imeti mnogo bolj natančno izdelan zastraševalni instrumentarij.

Zaprta religiozni sistemi morajo imeti absolutni temelj. V monoteizmu, tudi krščanskem, je to prva božja zapoved: “Jaz sem GOSPOD, tvoj Bog ... Ne imej drugih bogov poleg mene! (5 Mz 5,2–17). Katoliški katekizem zapoveduje: “Veruj v enega Boga!” Ta Edini Bog je kot prvi in zadnji vzrok, vrhovno merilo vsega za jude, muslimane in kristjane. Monoteistične institucije – sinagoga, cerkev, mošeja – potrebujejo absolutni temelj. Ker pa realnega življenja niti z nasiljem ni mogoče podrediti teološkemu Absolutumu, mora monoteistični etični sistem omogočati t. i. etični obrat, s katerim kurija zlo spreminja v dobro in dobro v zlo. Etični obrat v praksi pomeni, da se v imenu Najvišjega veliko laže spreneveda, laže in goljufa; v moč zagledanemu kleru to omogoča, da eno misli, drugo govori in tretje dela. Ker so teologije podrejene tekočim koristim, je tudi interpretacija prve (vrhovne) zapovedi – njej so podrejene vse druge – v funkciji tekočih politik; zaradi tega je mogoče, da je v realnem življenju kler prisiljen pridigati dobro in delati zlo. Tak etični sistem vodi v (ne) moralni relativizem, ki ga Cerkev sama prakticira, hkrati pa hrupno očita sekularni družbi. Oblast človeka vedno skorumpira, kadar pa ima kler

eksczesno potrebo po oblasti, ga trajno deformira. Ker v demokraciji teologi systemske "grešnosti" Cerkve ne morejo prikazati kot božjo dobroto, je papež za take primere prisiljen klicati na pomoč hudiča.

Etični obrat omogoča kleru in vernikom prakticirati dve, tri morale; to pomeni, da so lahko nemoralni, če tako zahteva njihov Bog. Ker pa se navadni um sramuje eno misliti, drugo govoriti, tretje delati, nam kler, vsem v škodo, pretvorbo zla v dobro utemeljuje z nedoumljivostjo Boga. Ne more biti drugače, slabe metafizike rojevajo še slabše politike; ena od teh je, da cerkev mojstrsko uporablja mnoge obraze, kar škodi vsem ne samo vernikom.

V spominu tistih, ki so žrtve nemorale, torej dvojne ali trojne morale, se zbira gnev, ki se ob prvi priložnosti – revoluciji, uporu, vojni – sprosti proti kleru in vernikom. Žrtve z nasiljem reagirajo na krivice, ki jih je prizadejala Cerkev, ta pa ima že vnaprej pripravljen odgovor. Za teologe je namreč tudi nasilje proti Cerkvi v božjem načrtu; sicer ne gre za drugi prihod Odrešenika, gre pa za ponavljajoče se "prelivanje mučeniške krvi, ki najboljše gnoji njivo krščanstva!" Trditev, da kler tudi z anticipiranjem nasilja proti sebi izpolnjuje božji načrt, je samo na videz nelogična; zelo pa je logična, če upoštevamo samomučilni in samoustrahovalni eshatološki instrumentarij religije. Ustvarjanje krivične družbe – monoteizem jo ustvarja *per se* – intervalno sproži razne vojne in revolucije, ki hočejo na hitro popraviti krivice; verjetno samo določeno količino krivic. Ker Cerkev ve, da so požrešnost, nadutost, spletkarstvo, spolna iztirjenost bili in so še razlogi za maščevanje, se zdi, da gre tudi tu za nekakšno načrtovanje nasilja proti sebi. Mon(ote)izemi potrebujejo nasilje!

Absolutni temelj – religiozni ali ideološki – zahteva v konkretnem vsakdanjem življenju od vladarja in podložnika več moral. Oba v javnem in zasebnem življenju gojita laž; vladar, da bi vladal, podložnik, da bi preživel. Uslužbenci Boga ali Ideje, ki želijo človeka obvladati *in totaliter*, to vedo; tako kot to vedo tudi podložni, ki hočejo v tej podrejenosti ohraniti vsaj malo zasebnosti in intimnosti.

Cerkev skupaj z drugimi institucijami Zahoda ustvarja globalno nepravilnost in spodbuja mučeništvo in maščevanje drugih civilizacij. Krščanstvo je namreč danes najbolj osovražena religija, pa ne zato, ker je najbolj razširjena, temveč zato, ker s "krajo tujih vernikov in ozemlja" simbolizira brutalno ekspanzijo Zahoda. Zato je nasilje proti kristjanom, ki ga je sprožil Benedikt XVI. z govorom na univerzi v Regensburgu (2006) paradigmatično za kler. Za papeža in kler ne velja, da "ne vedo, kaj delajo"! Benedikt XVI., ki sicer piše globoke knjige o Kristusu, preveč sledi grozečemu Gospodu: "Maščevanje je moje!" Ko papeži ščuvajo

svoje proti drugim, tudi druge hujskajo proti svojim; kadar pa trdijo, da je Katoliška cerkev edina prava, ščuvajo tudi kristjane proti kristjanom.⁶

Svet zaradi kristjanov nikoli ni bil boljši. Institucije te religije – Vatikanske cerkve – so historično gledano v imenu Boga naredile mnogo več zla, kot pa so ga preprečile. Menim tudi, da etični sistem in vanj vpete vrednote kristjanov nasprotujejo zahodni svobodi.

⁶ Papež Benedikt XVI. je 12. septembra 2006 na Univerzi v Regensburgu v govoru o veri in razumu citiral Manuela II. Paleologa, bizantinskega cesarja iz 14. stoletja: "Pokaži mi, kaj je novega prinesel Mohamed, in videl boš le slabo in nečloveško. Njegov ukaz, da je treba vero, ki jo pridiga, širiti z mečem." Besna reakcija v islamskem svetu je bila logična. Veliki ajatola Ali Al Sistani je rekel, da je krščanstvo vera proti zdravemu razumu. Veliki mufti Turčije Ali Bardakoglu je obtožil papeža za "križarsko mentaliteto" in "sovražne namere". Na zahodni obali Izraela so zažgali cerkve, demonstranti v Indoneziji so peli "Križajte papeža!"; v Iraku so zažigali papeževe lutke; v Kašmirju je policija, da bi preprečila nemire, zaplenila časopis, ki je citiral papežev govor in napovedal križarstvo v akademskem jeziku. V Somaliji so ubili nuno in v Rabatu visokega uradnika EU z ženo.